

supertanker-haven en de vestiging van een enorm overslagbedrijf en industrie. De uitvoering van het plan tot het creëren van een diepzee-haven op de Maasvlakte zou natuurlijk rampzalig zijn.

Het enige deel in deze streek, dat nog een reële kans op behoud heeft, is het slik vóór de Boulevard te Oostvoorne. Als voedselgebied is dit terrein stellig van meer belang dan de slikvlakte aan de zuidzijde van De Beer. Tussen het Oostvoornse badstrand en het slik bevindt zich een reeks jonge duintjes, waar reeds een aantal strandvogels tot broeden kwam. Wellicht is het mogelijk daar reeds nu een miniatuur-De Beer te stichten, zodat een goedbeschermde en voor de Rotterdamse uitbreidingsplannen veilig gelegen uitwijkgelegenheid voor elders verdreven vogels geschapen wordt. De voedselrijke slikvlakte in de onmiddellijke nabijheid zal een uniek reservoir voor eenden en steltlopers kunnen vormen.

Reeds nu wil een Oostvoornse hotelexploitant „die modderpoel” laten droogleggen en omvormen tot wandelpark.

Van de oplettendheid der natuurbescherming en de medewerking van de overheid hangt het af, of de toekomstmuziek, waarmee wij deze prognoses aanvingen, door een treur- dan wel een feestmars wordt gevormd!

Rotterdam, 8 september 1957.

*Lieuwe van Eek,
Hans Haven en
Rob Lathouwers.*

Natuurbescherming en Landschapsverzorging in het Deltagebied

Hoewel de gemiddelde Nederlander eerst na de stormramp heeft gehoord van een plan tot afsluiting van de zeegaten, dateert dit project toch reeds van veel vroeger datum. Wel 150 plannen waren voor 1950 opgezet en berekend en in 1952, dus nog vóór de stormramp, werd van overheidswege opdracht gegeven een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheden tot afsluiting van het Brouwershavensche Gat en de Oosterschelde. De schok over de gevolgen van de februari-storm van 1953, nadat wij ons zovele jaren veilig hadden gewaand achter onze wereldberoemde dijken, was een gunstig moment om het Deltaplan aan het Nederlandse volk voor te stellen.

Enthousiast is de voorlichting in de pers gevoerd. Eeuwen lang waren de Nederlanders trots geweest op hun eigengeschapen land, ontwoerd aan de zee, en toen de eerste ontnuchtering van februari '53 achter de rug was ging men in deze hoera-stijl door over het nieuwe bedijkingsplan. Tegenargumenten zijn daarbij slechts zelden aan bod gekomen.

Toch is het nodig eens een andere nationale eigenschap te betrachten, nl. de nuchterheid. Dan ziet men, dat er toch nog wel enige vragen overblijven.

Om maar enkele punten te noemen: Het verziltingsgevaar van Zuid-Holland, speciaal langs de Nieuwe Waterweg, is hoogst ernstig en met alle middelen moet worden voorkomen, dat de zoutgrens nog verder naar het oosten opschuift. Maar dit argument wordt niet meer gehoord als men het plan opvat om vlak bij de monding van de Waterweg een grote, diepe haven aan te leggen, die de verzilting toch wel weer zal doen toenemen. En hoe staat het met de vervuiling, het zoutgehalte en de radioactiviteit van het Rijnwater, dat straks het zoetwatermeer moet vullen?

Dan het Grevelingen-vraagstuk: Ir. G. C. Langè ziet hier voor de om ruimte

en vrije natuur schreeuwende Randstad Holland een toekomstig groot recreatieoord met een lage waterstand en vele eilandjes. De landbouw wil een groot zoetwaterreservoir en tegelijk zoveel mogelijk landaanwinst, hetgeen op zichzelf reeds een compromis vereist. En dan is er ook nog een project om de anders ten dode opgeschreven oesterteelt hier in stand te houden in zout water. Zout water, zoet water, diep water, ondiep water, hier moet een keuze gedaan worden en het is nog allerm minst zeker, dat die ten gunste van de recreatie zal uitvallen. Maar in de strijd om De Beer doen bepaalde kringen blijmoedig afstand van dit natuurreservaat, „want in de toekomst krijgen we de Grevelingen”. Zo ooit, dan wordt hier de huid van „de beer” verkocht eer hij geschoten is.

Alle mogelijke waterbouwkundige, stedenbouwkundige, cultuurtechnische en recreatiebevorderende projecten met hun niet altijd overeenstemmende belangen maken de strijd voor natuurbehoud zo extra moeilijk. Laten we toch beseffen dat wij nu over de toekomst beslissen en de beschikbare ruimte over alle belangen moeten verdelen. Het lijkt boud gesproken, maar men krijgt wel eens de indruk, dat men in deze hoek van het land nauwelijks weet wat landschapsverzorging en natuurbescherming betekent. Telkens weer ontbreekt dit facet, wanneer er een plaatselijke of provinciale commissie ter afweging van de belangen wordt ingesteld.

Op het oorspronkelijke bebossingsplan van de Brielse Maas is zodanig beknipt, dat er slechts een plantsoen langs de oever is overgebleven. In de Braakman gaat een toekomstig bos onder water voor een zoetwaterreservoir. In het nieuwe landschap van de herwonnen polders (Schouwen-Duiveland b.v.) dreigt de cultuursteppe en moet om iedere boom worden gevochten. Bijna was de definitieve inpoldering van de Biesbosch zonder gerucht ter hand genomen. Terreinen als het Quackjeswater, de Scheelhoek, De Punt op Goeree, de Katseplaat, het Zuid-Sloe, het land van Saafginge worden bedreigd zonder dat iemand zich schijnt te realiseren wat hier verloren gaat.

Het is helemaal niet uitgesloten dat na de afsluiting nieuwe, waardevolle natuur- en recreatieterreinen zullen worden gevormd, maar men moet niet vergeten dat dit argument niet gebruikt mag worden om het tegenwoordige bezit te kleineren en dat het in elk geval een generatie zal duren eer dit nieuwe aspect zich gevestigd zal hebben.

Stranden, duinen (voor zover niet bedreigd door de nieuwe wegenplannen), het Brielse Meer, de Oude Maas, het niet-ingepolderde deel van de Biesbosch, de afgedamde oude kreken en verscheidene gedeelten van het toekomstige Delta-meer zullen van belang blijven voor de natuurstudie en aan betekenis kunnen winnen voor de recreatie.

Intussen krijgen de overblijvende zilte gebieden langs de Westerschelde (bedreigd door inpoldering, kleiwinning voor dijkverhoging en vestiging van industrieën), de kuststrook, de vloedbossen van de Oude Maas (voor zover deze niet eveneens wordt afgedamd) een des te groter natuurwetenschappelijke betekenis, naarmate het aantal terreinen, die onder invloed van zout water en getijstromingen staan, afneemt tengevolge van de afdammingen. Het zou goed zijn als hier van overheidswegen natuurreservaten eens en voor al werden veiliggesteld.

Het behoud van de natuur is een levensnoodzaak voor de mens, die dit in het verleden te weinig heeft beseft. Hoewel oorzaak en gevolg daar anders zijn dan hier, is het wel nuttig er eens op te wijzen, dat de herhaalde overstromingen in een andere Delta, n.l. de Po-delta, een gevolg zijn van de ontbossingen in het stroomgebied van deze rivier. Gevreesd wordt, dat in de toekomst zich hier

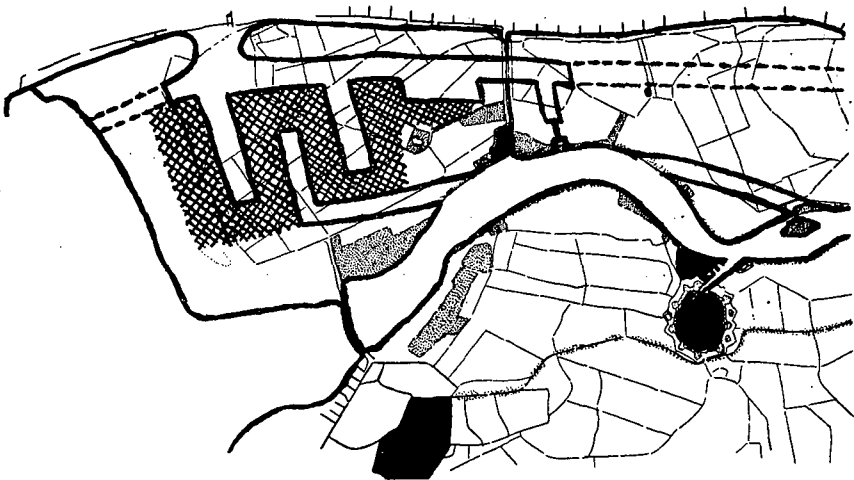
figuurlijk hetzelfde zal voordoen als in de Po-delta en dat de steeds aangroeiende stroom van onze bevolking niet meer in de juiste banen zal kunnen worden geleid door gebrek aan natuurruimte, daar op dit moment nog niet iedereen voldoende beseft hoe zuinig wij op onze natuur dienen te zijn.

Dit is het land, dat wij moeten beveiligen, tegen de zee en tegen de menselijke kortzichtigheid, voor de opgroeiende generatie, die er moet wonen en werken, niet alleen in stoffelijke welstand, maar ook in geestelijke ontplooiing. Want de mens leeft niet bij brood, aardappels en aandelen in de zware industrie alleen. Op onze generatie rust een zware verantwoordelijkheid. Laten we hopen dat de natuurbescherming alsnog de kans krijgt iets van die onvervangbare waarden te bewaren voor latere geslachten.

Amsterdam, 30 juli 1957.

Gré van der Baan.
*Secretaresse van de Deltawerk-
 groep der Contact-Commissie
 voor Natuur- en Landschaps-
 bescherming.*

Ruimtelijke „ordering” op De Beer

„Na vele moeilijke besprekingen tussen vertegenwoordigers van regerings-instanties, provinciale diensten en de gemeente Rotterdam heeft men thans een door allen aanvaard plan voorgesteld.”

Door allen aanvaard?

Verantwoording der illustratie

Voorpagina: luchtfoto K.L.M.; pag. 123: uit de N.R.C. van 6 april 1957; pag. 124: uit Marshall, Die deutschen Meere und ihre Bewohner; pag. 125: Steur, uit Van Boxtel, Beknopt Leerboek van het menselijk lichaam en dierkunde; Elft, uit Marshall, Die deutschen Meere und ihre Bewohner; pag. 127: uit Verburg, Het Deltaplan; pag. 129: Ch. Wolhandkrab, uit Kuckuck, Der Strandwanderer, Brakwaterkrabbetje, uit Dorsman, Langs strand en dijken; pag. 131: uit Jaeger, Das Leben im Wasser des Aquariums; pag. 141: tekening Vincent van Laar, naar Rijberg, 1949, in van Eyndhoven, 1955.